

СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЕНЕРГОРИНКУ

Бігун У. В., аспірант
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»,
uliana_bihun@ukr.net

Процес інтеграції енергетичних ринків зумовлює необхідність врахування концептуальних положень економічної безпеки при визначенні пріоритетів енергоринків кожного ієрархічного рівня на основі принципу узгодження економічних інтересів стейкхолдерів. Відтак, відсутність наукових досліджень економічної безпеки у масштабі енергетичного ринку гостро актуалізує необхідність теоретико-методичних напрацювань за даним напрямом.

Відповідно до класичних наукових підходів до розуміння сутності безпеки, питання доступу до енергоресурсів, з одного боку, не виключає застосування сили за їх володіння, підтверджуючи тим самим положення теорії політичного реалізму, з іншого - не виключає співпраці як основного компонента політичного лібералізму, оскільки без нього світова економічна безпека втрачає своє призначення.

Систематизація дефініцій поняття «економічна безпека», представлених у сучасній економічній науці, дозволяє виділити ряд підходів до його змісту, серед яких: захисний, умовно-орієнтований, ресурсно-потенціальний, конкурентний, процесний, гармонізаційний. Проте, у межах зазначених наукових підходів слід акцентувати на неоднозначності визначення об'єкту економічної безпеки. Даний термін розглядається у контексті або конкретного підприємства, або ж національної економіки загалом.

Однак, враховуючи суб'єктно-функціональну структуру енергетичного ринку, рівень його економічної безпеки залежить, окрім функціонування господарюючих підприємств (енергогенеруючих, постачально-розподільчих), ще і від діяльності таких учасників, як інвесторів, споживачів, а також регулюючих органів. Останні ж, у зв'язку із інтеграційними процесами ринку, не обмежуються тільки внутрішнім законодавством, але й враховують вимоги міжнародного енергетичного права. Так, наприклад, договірні сторони Енергетичного Співтовариства взяли на себе зобов'язання щодо прийняття основного енергетичного законодавства ЄС, так званого «acquis communautaire» [1].

Отже, враховуючи структуру енергетичного ринку, вважаємо, що застосування жодного з перелічених теоретичних підходів не дає змоги повністю відобразити цілісну специфіку ринку, що визначається, окрім технологічних особливостей функціонування, і такими, як:

- інституційна структура ринку, що полягає у системі взаємопов'язаних елементів – інститутів, поведінка яких регламентується правилами функціонування ринку, закріплених у національних та міжнародних актах, нормах та законах;

- діалектична взаємозалежність між учасниками енергоринку. Будучи протилежними сторонами економічних стосунків, енергетичні підприємства та споживачі все ж мають спільні інтереси щодо ринку. Не задовольнивши інтереси споживача, виробник не може забезпечити і власні інтереси. Взаємозалежність цих груп об'єктивно зумовлює їх співробітництво;

- трансформація моделі ринку електричної енергії, що означає його організаційно-структурну перебудову у зв'язку з інтеграцією у РЕР;

- екоцентричність поведінки учасників ринку, що полягає у визнанні першорядної важливості збереження природи для життя теперішніх та майбутніх поколінь. Статус цінності природи передбачає необхідність колективних дій по забезпеченні сталого розвитку суспільства. У контексті енергоринків – це заходи по підвищенню енергоефективності, впровадження низьковуглецевих технологій тощо.

Відтак, на основі зазначених характеристик ринку пропонуємо для визначення терміну «економічна безпека енергоринку» застосувати інституційно-трансформаційний підхід. Тож, в авторському трактуванні економічна безпека енергоринку – це сукупність умов функціонування енергетичного ринку, зокрема спричинених трансформаційними процесами, що передбачають захищеність усіх стейкхолдерів від реальних та потенційних загроз, а також реалізацію їх діалектично пов'язаних економічних інтересів на засадах концепції сталого розвитку. При цьому, особливістю визначення є формалізація динамічної структури комплексу умов, які визначають рух системи, яка дає змогу впливати на процеси у системі, що аналізується.

Література:

1. Energy Community acquis [Electronic resource] // Energy Community [Official website]. – Access mode: <https://www.energy-community.org/legal/acquis.html>